

Monument, modern en duurzaam

Graaf Wichmanlaan 30

Nol Verhagen

Toen Miel Janssen en Bea van der Heijden in 2016 het huis aan Graaf Wichmanlaan 30 kochten, was er werk aan de winkel. Het huis is in 1890 gebouwd en had als eerste bewoner de rijksontvanger en ‘regelaar’ der belastingen. De villa droeg dan ook de naam Regelaar.

Eensteensbuitenmuur

Zoals destijds niet ongebruikelijk had het huis eensteensbuitenmuren en houten vloeren. In de tussentijd was het huis gesplitst, waarbij er een tweede voordeur en een tweede trap waren gebouwd. Die splitsing was later ook weer ongedaan

gemaakt. Aan de achterzijde, dat wil zeggen naar de tuin, was het huis vrijwel gesloten – kennelijk vond men destijds de tuin minder belangrijk dan nu. Pluspunt: het dak was inmiddels goed geïsoleerd.

Miel en Bea hadden grote plannen – niet alleen om het huis in ere te herstellen,

maar ook om het potentieel van het huis beter te benutten en om het volgens de jongste inzichten te verduurzamen. Bovendien wilden ze in de tuin een groot atelier bouwen – Bea is beeldend kunstenaar. Ik mocht het allemaal zien toen ik bij Miel mijn licht kwam opsteken in verband met het thema van de Open Monumentendagen 2022: Duurzaamheid

Wattnu

Miel was het aan zijn stand verplicht de verduurzaming van zijn huis hoge prioriteit te geven: hij is voorzitter van WattNu, de energiecoöperatie van Gooise Meren. Zijn huis in het Spiegel staat in een omgeving met een groot aantal als monument aangewezen panden. Het Spiegel heeft bovendien als beschermd dorpsgezicht in zijn geheel een monumentaal karakter. Vanuit de energietransitie gezien is het echter een probleemwijk. Veel panden met een monumentaal karakter zijn slecht tot zeer slecht geïsoleerd. Dat is niet alleen slecht voor de aarde, maar in toenemende mate ook voor de portemonnee van de eigenaar, nu de prijs van energie drastisch aan het stijgen is.

Weg met E-, F- en G-labels

Miel legt uit dat maar liefst 17% van het onroerend goed in Gooise Meren een beschermde status heeft, als monument en/of als beschermd dorpsgezicht. Dat is landelijk gezien een heel hoog percentage. Zeker driekwart daarvan heeft een E-, F-, of G-energielabel, wat wil zeggen dat die woningen (zeer) slecht scoren qua energiegebruik. Ook dat is landelijk gezien een heel hoog percentage. Het jongste beleidsvoornemen van het kabinet is om vóór 2030 die E-, F-, en G-labels uit te bannen door de betreffende panden te verduurzamen. Dat geldt niet alleen voor sociale huurwoningen, die al in 2028 geïsoleerd moeten zijn, maar ook voor koopwoningen. Dat is een enorme uitdaging, maar er is ook veel geld voor beschikbaar.

Sweeping statements

Wattnu is er zich van bewust dat de noodzaak om zuiniger om te gaan met energie gemakkelijk in conflict kan komen met andere belangrijke prioriteiten, zoals behoud van natuurwaarden en bescherming van monumenten. Het is niet moeilijk om elkaar in de hoek te drijven met *sweeping statements* als 'géén windmolens in Gooise Meren' of 'géén zonnepanelen op monumenten!'. Alleen lost dat het probleem niet op. Er zit feitelijk niets anders op dan, zoals Miel het formuleert, 'de spanning op te zoeken' en vandaaruit met elkaar op zoek te gaan naar wat wel mogelijk is, eventueel tijdelijk, totdat we betere oplossingen tot onze beschikking hebben. Miel geeft als voorbeeld de televisie-antennes die onze daken enkele decennia ontsierden – totdat we kabel-tv kregen en al die antennes kon-

Het 'oude' huis

den verdwijnen. Zo kunnen wellicht ook de zonnepanelen die we nu nodig hebben om te voorkomen dat Nederland (en de rest van de wereld) straks onder water loopt, weer verdwijnen als er nieuwe technologie zoals geothermie beschikbaar komt.

De warmtepomp

Op Graaf Wichmanlaan 30 liggen geen zonnepanelen, maar er zijn wel ingrijpende maatregelen getroffen, die overigens grotendeels aan het zicht onttrokken zijn. De meest drastische is dat het huis van binnen helemaal 'bekleed' is met een voorzetwand. Doordat alle profielen van kozijnen en deurposten en zelfs de scharnieren zijn gekopieerd naar hun originele voorbeelden, zie je daar niets van. Hetzelfde geldt voor de betonvloeren die (inclusief een dikke laag isolatiemateriaal) in de plaats zijn gekomen van de voormalige plankenvloer en die nu schuilgaan onder een visgraatparket. Ook niet zichtbaar: de warmtepompinstallatie in het souterrain, die van een diepte van maar liefst 175 meter warmte ophaalt, zodat het huis geen gas (aansluiting) meer nodig heeft. Maar nog wel elektriciteit, die wel degelijk wordt opgewekt door zonnepanelen. Niet op het dak van Graaf Wichmanlaan 30, maar op het collectieve zonnedak op het Vituscollege, waarin Miel en Bea participeren.

De nieuwe serre

De serre

Wel zichtbaar, maar alleen voor de bewoners, zijn de openingen die op de begane grond in de achtergevel zijn gerealiseerd om uitzicht op de tuin te verkrijgen. Dat effect wordt nog versterkt doordat er aan een deel van de zijgevel en aan de hele achterkant een hypermoderne overkapping annex serre is aangebouwd. Die serre kreeg onlangs een eervolle vermelding bij de strijd om de

eerste De Bazelprijs voor 'architectonische hoogstandjes', maar is ook onderwerp van discussie over de vraag hoe om te gaan met (uitbreiding van) monumentale gebouwen. In het geval van Graaf Wichmanlaan 30 is de modernisering in elk geval wel consequent ter hand genomen.

Het oude huis is helemaal in stijl opgekapt, tot en met de parketvloeren en de plafonds met originele gipselementen. Een uitzondering is de keuken die bij de serre is getrokken. Die serre is geheel transparant en heeft een betonvloer. De indeling van

de ramen en de bovenlichten volgt echter wel het ritme van de ramen in het oude gedeelte. Zo is er een duidelijke demarcatie tussen oud en nieuw.

Bij nieuw hoort ook het prachtige atelier dat in de tuin is verrezen. Bij oud zou je ook de moestuin kunnen rekenen die boerenzoon Miel Janssen heeft aangelegd – hoewel er natuurlijk niets oud(erwet)s is aan een moestuin.